

Jeg slutter mig til Tanken om en Tvedeling, baade fordi det maa tages noget mere Hensyn til Individernes Forskjellighed, end det nu er muligt, og fremdeles fordi den Maade, hvorpaa den videnskabelige Dannelses Retninger mere og mere have adskilt sig og hver for sig lægger Beslag paa de enkelte Mennesker, derfor ogsaa gjør de enkelte Mennesker, der arbeide i Videnskabens og Skolens Tjeneste, mere ensidige. Derfor maa vi høre os og lade Forberedelsen stille sig ad, saaledes at den dog, saavidt det kan ske, indtil en vis Grad holdes paa et fælles Grundlag og overalt holdes i Berøring; thi det er Karakteren af, hvad der er foreslaaet, at der skal være en Tvedeling, gaaede ud fra en ganske fælles Begyndelse og fortsat saaledes, at Disciplene dels erholde fælles Undervisning i nogle og vigtige Fag, dels leve sammen med de Disciple, der forfølge en anden Retning og derigjennem komme til at berøres af en anden Opfattning og Betragtning, i det Ringeste vænne sig til at erkende begge Retninger af Udviklingen som ligeberettigede, for at de, naar de siden mødes ved Universitetet eller i Livet, da kunne anse sig for indbyrdes jevnbyrdige; dette er af den allerførste Betydning og Vigtighed.

Nu komme vi til det Hovedpunkt, der har gjort sig gjældende i det andet Thing, og det er den der foreslaaede Tvedeling af Skolen. Her slutter jeg mig fastholdende det oprindelige Udfast og paa det Bestemteste til Ministeren. Det er praktisk umuligt at gennemføre Tvedelingen i den samme Skole, og det er praktisk uigjennemførligt eller i det Ringeste i høi Grad forkasteligt at fordele de enkelte Retninger hver til faa Skoler i de enkelte Egne af Landet, saa at en Egn, ja, en hel Provinds, faar Skole af en Art og en anden af en anden Art; men det er fremfor Alt umuligt at grundlægge en saad viden skabelig Udvikling paa det, man har villet gjøre til Grundlag i denne Retning. Den ene Retning af de to, som Ministeren har foreslaaet, er den fra vore Forfædre modtagne og i deres Tid med en vis Ensidighed fastholdte klassiske-proglige og historiske Dannelse. Den har sin Berettigelse i at føre ikke til

Livets og Naturens ydre Skikkelser og Forhold, men at føre ind til Betragtningen af Menneskelivet paa den Maade, som er tilgængelig for det unge Menneske, at lade ham se Livets Færd og Menneskets Gemyt i tidligere Udviklinger og tidligere Udtalelser; det er et Grundlag for Dannelsen, som man altid vil komme tilbage til, selv om man kan gjøre det mest frie Valg, uden at behøve at tage Hensyn til, hvad man kalder Sagstudier eller Embedsstudier o. desl.; det er en Form af Dannelse, der har gjort sig gjældende i en Tid, hvor man ikke kjendte til Embedsexaminer og heller ikke kjendte til noget Sigt som port Universitet, i Oldtiden selv. Man lærer Sprog, man lærer de ældre Sprog og den ældre Litteratur før umiddelbart at berøres af Fortidens Mænd. Men nu kommer der Noget til, og derved maa jeg supplere, hvad jeg før sagde om Grunden til, at jeg kunde gaa ind paa Tvedelingen. Jeg vilde have fastholdt Skolens Enhed, hvis vi havde, saaledes som man f. Ex. i England tilnærmelsesvis har — thi heller ikke der er det fuldstændig saaledes — en fri Skole for almindelig Dannelse, der kun søgtes af dem, der havde en indre Trang og ydre Vilkaar til at modtage Dannelsen i den fuldstændigste og bedste Skikkelse uden Hensyn til deres fremtidige Livsstilling, Livslyselse og Livserhverv; men hos os er den allerførste Træfents i de lærde Skoler dannet af dem, der ville uddanne sig til Embedsveien, og vel maa vi holde paa, at vore Embedsmænd skulle have modtaget en grundig almindelig Dannelse; men vi komme dog derved til at tage et begrænsende Hensyn til, hvad vi kunne paalægge Enhver, der gennem en lærd Skole skal søge Udgang til at lægge sig efter et Embedsstudium, og dette udover en ganske overordentlig stor Indsydelse. Naar jeg sagde, at jeg ubetinget vilde fastholde den nuværende Skoles Plan for Enhver, der søgte den almindelige Dannelse blot for dens egen Skyld, saa kan jeg ikke fastholde det samme, naar Spørgsmaalet stiller sig saaledes: Vil Du paalægge Enhver, der stræber efter at faa et Præsteembed eller et juridisk Embed, den Uddannelse i Mathematisk, som nu forlanges, eller vil Du foreskrive Enhver, der